

DEVLETÇİLİK

Ekonomik etkinliğin toplum ve devlet hayatındaki önemi daha önce anlatılmıştı.

Ekonomik hayatın temelini üretim olduğu da belirtilmişti.

XX. yüzyılda dünya devletleri daha mutlu yaşamak imkânlarına kavuşmak için üretimi artırma gereğini duydular. Bunun için de başlıca üç yöntemin uygulanmasını öngördüler. Bunları kısaca gözden geçirelim:

Liberal Ekonomi: Bu tür ekonomilerde üretim için gerekli olan sermaye, üretim etkinliği ve üretilen malların dağıtımını tümüyle bireylere bırakılmıştır. Liberal ekonomi görüşüne göre, ekonomik hayatın kendiliğinden işleyen yasaları vardır: Üretim, mallara olan isteğe bağlıdır, istek ise, üretimin az veya çok olmasını sağlar. Devlet bu kuralları yönlendirmeye karışmamalıdır. Devletin görevi yurdu savunmak, eğitim işlerini düzenlemek, adalet dağıtmak gibi alanlarda kalmalıdır. Devlet ekonomik hayata katılırsa az önce belirtilen denge bozulur. Gerekirse devlet, ancak büyük bunalımları gidermek için ekonomik hayata girmeli, bunalım geçince de gene çekilmelidir. Büyük ekonomik güce sahip olan kapitalist ülkeler, liberal görüşü uygulayarak bugüne kadar gelmişlerdir.

Sosyalist Ekonomi: Bu tür görüşü uygulayan ülkelerde hem sermaye, hem üretim doğrudan doğruya devletçe sağlanır. Kişilerin üretim araçlarına sahip olmaları yasaktır. Devlet tüm sermayenin sahibidir. Bütün ekonomik hayat, devletin öngördüğü biçimde düzenlenir. Malların dağıtımını da devlet yapar. Bazı ülkeler temelde bu görüşü benimsemişlerdir.

İlımlı Ekonomik Sistemler: Dünyanın hızla değişen şartları hem liberalizmin, hem de Sosyalizmin katıksız bir biçimde işleyemeyeceğini göstermiştir. Bu bakımdan liberal rejimlerin bazılarında, devlet ekonomik hayata artan ölçüde girerken, sosyalist sistemde de yumuşamalar göze çarpmaktadır. Böylece her iki guruptan bazı ülkeler rejimlerinin temelini bozmadan önemli sistem değişikliklerine girmektedirler.

Devletçilik: Atatürk ilkelerinin arasında bulunan devletçilik, bir ekonomi siyasetidir. Yukarıda anlatılan rejimlere benzemez. Milli özelliklerimize uyan, gerekli kalkınmayı

sağlayacak bir model olan devletçiliğin hangi şartlar altında nasıl doğduğu belirtilmişti. Bunun için burada devletçiliği kısaca değerlendireceğiz.

Devletçilik, temel anlamıyla devletin ekonomik hayatın içine girmesidir. Ama bu yapılırken sosyalist model benimsenemez. Elinde sermayesi olan vatandaşlar, birkaç alan dışında, diledikleri biçimde üretime katılabilirler. Devlet bunlara engel olmadığı gibi üstelik gereken tedbirleri alarak işlerini kolaylaştırır, kişileri üretim ve ticaret işine özendirir.

Ancak bilindiği gibi, hızla sanayileşme cumhuriyetin ilk hedeflerindendi. Büyük temel sanayi kuruluşları yapmak için özel ellerde sermaye yoktu. Bu yüzden devletçilik doğdu. Devlet pek çok sanayi işletmesini kendisi kurdu, çalıştırdı ve geliştirdi. Bir yandan da uyguladığı para ve kredi politikası ile özel kişileri başıboş bırakmadı. Böylece devlet ile vatandaş, üretim işini birlikte düzenlediler. Bu işbirliği sonucu Türkiye örnek bir ülke durumuna gelmişti. Son araştırmalar, Türkiye'nin 1930 yılına kadar uyguladığı devletçilik siyaseti ile en hızlı kalkınan üç ülke arasına girdiğini göstermektedir. 1029 yılında, 100 olan Türkiye ve dünya sanayi üretim indeksi, 1939'da Türkiye'de 196'ya erişmiştir. Dünya ortalaması ise 119'dur. Bu gelişme tablosunda Türkiye'nin yeri, Rusya ve Japonya'dan sonra gelmektedir. Böylece 1927'de 1000 olan milli gelirimiz, hızlı nüfus artışına rağmen, 1939'da 1625'e yükselmiştir.

Sermayesi olmayan, dışarıdan yardım almayan, kaynakları sınırlı, teknolojisi geri Türkiye'nin 1939 yılına kadar sağladığı bu gelişme Atatürk'ün akılcı ve milliyetçi görüşlerinin bir eseridir. O, özel girişimleri desteklerken, devleti de ekonomik hayata katmış, her iki alan birbirlerini tamamlamışlardır.

İkinci Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine bu gelişme durdu. Savaş sonrasında ise devletçilik ilkesi yeniden ve amaca uygun biçimde işletilip ihtiyaçlara göre düzenlenmedi, politika aracı yapıldı. Bu yüzden özel alanla devlet alanı arasındaki denge bozuldu ve ekonomik hayata bir kargaşa geldi.

Atatürk'ün baş ilkelerinden devletçilik, Türkiye'yi ekonomik bakımdan kalkındıracaktır,
yeter ki gerektiği gibi uygulanabilsin.

